

Model funkcjonowania Centrów Aktywności Lokalnej i ich sieci

Moduł dla obszaru wiejskiego Wrocław, 2025

Projekt pn. „Sieciowanie Związków ZIT w Polsce” – sieć współpracy
„Usługi społeczne w MOF – MOF4US” finansowany jest w ramach
Programu Pomoc Techniczna dla Funduszy Europejskich 2021-2027

Pomoc Techniczna
dla Funduszy Europejskich

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Opracowanie zostało przygotowane na zlecenie Gminy Wrocław - Biura Zintegrowanych
Inwestycji Terytorialnych Wrocławskiego Obszaru Funkcjonalnego

Wstęp

Prezentowany Model funkcjonowania Centrów Aktywności Lokalnej (CAL) oraz ich Sieci, to model dedykowany gminom wiejskim. Założenia Modelu ze względu na nieliczne przykłady działalności CAL w obszarach wiejskich inspirowane były wieloletnimi doświadczeniami we wdrażaniu i realizacji CAL w miastach Wrocław, Kraków i Rybnik, w oparciu o które przygotowano kluczowe definicje oraz opis metod działania CAL, mające charakter uniwersalny.

Model dedykowany gminom wiejskim został dostosowany do specyfiki obszarów wiejskich, po przeprowadzeniu badań i analizie ogólnodostępnych danych na temat rozwiązań stosowanych w gminie wiejskiej Gaszowice i Redzikowo.

Prezentowane założenia Modelu w sposób syntetyczny wskazują czym jest CAL, jak można go utworzyć na terenie gminy wiejskiej, kto i jak może go prowadzić oraz jakie korzyści wnoszą CALe dla funkcjonowania społeczności lokalnych.

Czym jest CAL?

Centrum Aktywności Lokalnej (CAL) to jedna z odpowiedzi na występujące w społecznościach gmin wiejskich deficyty oferty społecznej, kulturalnej, rozrywkowej, edukacyjnej i integracyjnej. To także odpowiedź na brak przestrzeni do spotkań i współdziałania lokalnych społeczności, pozwalająca kierunkować energię i działania mieszkanki i mieszkańców, na rzecz rozwiązywania i zaspokajania lokalnych potrzeb.

Koncepcja ta w odróżnieniu od innych, nie wymaga dużego zaangażowania po stronie władz lokalnych i instytucji gminnych w kreowanie oferty i powoływanie kosztownych instytucji.

CAL opiera się głównie na wspieraniu i tworzeniu warunków do podejmowania działań przez mieszkanki i mieszkańców na rzecz zamieszkiwanych miejscowości i struktur sąsiedzkich. Jest to rozwiązanie oparte o naturalne zasoby społeczności gmin wiejskich, jakimi są zdolność do samoorganizacji, chęć do współdziałania, osobiste kontakty.

Czym jest CAL?

Czym zatem jest CAL?

Przez CAL rozumie się przede wszystkim miejsce i określone sposoby działania współtworzone przez mieszkańców i mieszkanki, członków i członkinie danej społeczności, organizacje społeczne, grupy sąsiedzkie, a także lokalne podmioty i ich partnerstwa. Działania te służą ich integracji i wzmacnianiu kapitału społecznego, są przestrzenią dialogu i współdziałania.

Czym jest CAL?

Ponieważ CAL nie ma jednej spójnej definicji określa się go przez elementy takie jak miejsce, społeczność i działania jakie prowadzi, a zaliczyć można do nich:

MIEJSCE

- fizyczny obiekt, przestrzeń, miejsce, udostępniane mieszkańcom i mieszkankom nieodpłatnie, przeznaczone na działania służące ich integracji i wzmacnianiu potencjału,
- miejsce spełniające kryteria dostępności, łatwo rozpoznawalne przez mieszkańców i mieszkanki, do którego „jest blisko”, może nim być świetlica wiejska, lub inny obiekt w dyspozycji gminy,

SPOŁECZNOŚĆ

- mieszkańcy i mieszkanki sołectw, miejscowości, społeczności lokalne funkcjonujące zarówno w lepiej jak i słabiej rozwiniętych częściach gminy,
- twórcami i twórczyniami, współtwórcami i współtwórczyniami oraz odbiorcami i odbiorczyniami działań CAL mogą być zarówno dzieci i młodzież, osoby dorosłe, seniorzy, osoby aktywne zawodowo, studenci i studentki, przedsiębiorcy i przedsiębiorczynie, pracownicy i pracowniczki różnych branż, CAL nie ma w tym zakresie ograniczeń, działa z i w tych grupach, jakie są typowe dla danej społeczności.

Czym jest CAL?

DZIAŁANIA

- oddolność, niezależność i społeczny charakter inicjatyw,
- wspieranie przedsięwzięć służących tworzeniu, wymianie i rozwijaniu sieci kontaktów społecznych, sąsiedzkich, relacji wzajemnych, odpowiedzialności i aktywności mieszkanki i mieszkańców,
- oparcie na doświadczeniach lokalnych i inicjatywach realizowanych przez osadzone w lokalnym kontekście organizacje społeczne, lokalnych liderów i liderki oraz instytucje funkcjonujące na danym terenie,
- osadzenie działań na lokalnych potencjałach i partnerstwach (formalnych i nieformalnych), które angażują mieszkanki i mieszkańców i ich instytucje w celu współpracy na rzecz dobra wspólnego,
- działania wynikające z oddolnych potrzeb, poparte diagnozami oczekiwań i potencjałów społeczności lokalnych, które generowane, wdrażane i realizowane są przez i wraz ze społecznością lokalną,
- finansowane lub współfinansowane przez gminę, w celu zapewnienia stałości funkcjonowania.

Czym CAL nie jest?

Określając **CAL** warto pamiętać, że nie jest to:

- miejsce takie jak dom kultury, siłownia czy klub sportowy, gdzie przychodzi się po gotową, z góry ustaloną ofertę, czy po zakup konkretnej usługi.
- miejsce wsparcia merytorycznego dla organizacji pozarządowych, ale może pomagać w organizacji prowadzonych przez nie działań i służyć zapleczem lokalowym i technicznym, zwłaszcza w terenach, w których brakuje lokali na działania społeczne.
- instytucja bezpośrednio wspierająca na przykład socjalnie lub psychologicznie, ale może kierować do odpowiednich instytucji lub wspierać w uzyskaniu niezbędnej pomocy.
- miejsce, które daje gotowe odpowiedzi i recepty na problemy lokalnej społeczności, lecz miejsce, w którym można wypracować rozwiązania w toku dyskusji i współdziałania.

Dlaczego warto tworzyć CAL?

Z doświadczeń w realizacji CAL wynika, że są to instytucje działające w sferze społecznej, które pozwalają na:

- wzmacnianie relacji międzyludzkich,
- wzmacnianie potencjału i aktywności społeczności lokalnej,
- przejmowanie odpowiedzialności przez społeczność lokalną i jej przedstawicieli i przedstawicielki,
- budowanie i animowanie partnerstw lokalnych działających na rzecz lokalnych społeczności, angażując także ich zasoby i umiejętności,
- budowanie i wzmacnianie tożsamości lokalnej,
- przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu, samotności, izolacji społecznej i problemom psychicznym, dbanie o dobrostan mieszkańców i mieszkanek,
- wspieranie pasji i zainteresowań, umożliwianie ich rozwoju.

Jak powołać CAL?

Z doświadczenia podmiotów działających na terenach gmin wiejskich wynika, że do powołania CAL niezbędnych jest kilka elementów:

- Po pierwsze **otwartość samorządu**, który skłonny będzie zaufać i powierzyć prowadzenie CAL mieszkankom i mieszkańcom, a także zapewnić im finansowanie działalności oraz lokal.
- Po drugie niezbędna jest **otwartość i świadomość mieszkańców i mieszanek**, którzy będą gotowi albo zainicjować działalność CAL, albo włączyć się w jego funkcjonowanie.
- Po trzecie **wyłonienie Operatora CAL**, który będzie odpowiadał za jego funkcjonowanie, angażowanie mieszkańców i wraz z nimi tworzenie oferty działań.

Jak powołać CAL?

Rekomendowanym rozwiązaniem jest to, aby podmiotem inicjującym powstanie CAL była lokalna organizacja pozarządowa na przykład taka, która jest zarejestrowana i skutecznie działa w danej miejscowości.

Jest organizacją rozpoznawalną i posiada doświadczenie w organizowaniu życia społeczności lokalnej. Wynika to z kontekstu działalności CAL, który opiera się przede wszystkim na lokalnych kontaktach, potrzebach i wzajemnych relacjach.

Rozwiązaniem alternatywnym w przypadku społeczności wiejskich, w których często brakuje aktywnych organizacji pozarządowych, jest zatrudnienie animatorki lub animatora społeczności lokalnej, w strukturach jednostek gminnych, na przykład w ramach działalności ośrodka kultury i powierzenie jej organizacji CAL. Warto, aby osoba taka wywodziła się z danej społeczności, posiadała rozeznanie w potrzebach społeczności lokalnej oraz doświadczenie w organizowaniu działań społecznych w danej miejscowości. Jeśli osoba taka nie posiada odpowiedniego doświadczenia lub formalnych umiejętności animatorskich, może zostać do tego odpowiednio przeszkolona.

Jak powołać CAL?

Bez względu na to, kto będzie inicjatorem utworzenia CAL warto pamiętać, aby osoba, osoby, czy też organizacja, która będzie go tworzyła:

1. Posiadała lokalne pochodzenie, była osobą lub podmiotem zakorzenionym lokalnie i posiadającym doświadczenie we współpracy z otoczeniem, w którym planuje prowadzić działania.
2. Przeprowadziła diagnozę potrzeb społeczności lokalnej, uwzględniającą jej strukturę, oczekiwania względem CAL i jego działalności, relacje panujące w miejscowości, otoczenie instytucjonalne i potencjały, które można zaangażować w działanie CAL w kolejnych etapach.
3. CAL musi być tworzone jako miejsce posiadające „stały adres”. Obiekt jaki przeznaczony zostanie na działalność CAL, musi być rozpoznawalny, łatwo dostępny, dostosowany do osób z niepełnosprawnością i dostępny dla każdego z mieszkańek i mieszkańców. Musi być obiektem całorocznym, z zapewnionym finansowaniem, obejmującym pokrycie co najmniej podstawowych kosztów funkcjonowania. W społeczności wiejskiej, obiektem tym może być świetlica wiejska.

Jak powołać CAL

4. Inicjując CAL koniecznym jest posiadanie wstępnej propozycji działań i zajęć, które pozwolą przyzwyczaić mieszkańców do jego oferty oraz przyczynią się do wypracowania zwyczaju odwiedzania CAL.
5. W toku działalności CAL niezwykle istotnym jest ciągłe nawiązywanie kontaktów, tworzenie partnerstw i porozumień, zbieranie propozycji i pomysłów działań, podejmowanie działań animacyjnych i wspierających inicjatywy mieszkańców, w celu wyzwolenia w nich chęci angażowania się we współtworzenie oferty CAL.
6. Nowe działania i oferta CAL powinny wypływać z inicjatyw, oczekiwań i działań oddolnych, realizowanych przez społeczność lokalną oraz podmioty w niej funkcjonujące.
7. Każdy CAL poddawany musi być okresowej ewaluacji działań, która powinna służyć poprawie i udoskonalaniu jego oferty, metod pracy, współpracy z partnerami, rozbudowie oferty i jej modyfikacji. Proces ten nie powinien nigdy się kończyć, lecz stale wpływać na poprawę działania CAL.

Kto i jak może zainicjować CAL?

1. CAL powoływane przez organizację pozarządową

Realizatorem działań CAL, może być przede wszystkim organizacja pozarządowa, lub inny podmiot ekonomii społecznej. Istotnym jest to, aby podmiot ten posiadał osobowość prawną, uprawniającą go do pozyskiwania, realizacji i rozliczania dotacji pochodzących ze źródeł publicznych, funduszy grantowych, dotacji prywatnych, czy środków pochodzących ze zbiorów publicznych. Podmiot ten musi posiadać lokalne zakorzenienie, w miarę możliwości powinien być zarejestrowany na terenie objętym działaniem, a także posiadać doświadczenie w realizacji działań nakierowanych na wspieranie, animowanie i integrowanie społeczności lokalnej. Jeżeli na danym terenie nie ma odpowiedniej organizacji, może ona zostać powołana przez grupę aktywnych mieszkanki i mieszkańców, lub organizatorem CAL może stać się organizacja spoza danej miejscowości.

2. CAL inicjowany przez samorząd

W sytuacji gdy przedstawiciele gminy dostrzegają potrzebę utworzenia w danej miejscowości CAL, lub potrzeba ta jest zgłaszana przez mieszkanki i mieszkańców, ale w miejscowości brakuje oddolnego inicjatora utworzenia CAL, wówczas gmina może zainicjować utworzenie CAL samodzielnie. Warunkiem jest to, aby gmina na danym terenie dysponowała lokalem, który może przeznaczyć na działalność CAL i była w stanie zapewnić podstawowe koszty jego funkcjonowania.

Powołanie CAL może odbywać się albo poprzez ogłoszenie konkursu na operatora CAL i wyłonienie odpowiedniej organizacji pozarządowej, która wykaże się niezbędnym doświadczeniem, kadrami i co najmniej wstępnym pomysłem na działanie CAL. Albo w drodze konkursu na stanowisko operatora CAL, który znajdzie zatrudnienie na przykład w strukturach ośrodka kultury, lub urzędu gminy i będzie odpowiadał za uruchomienie CAL na danym terenie.

Kto i jak może zainicjować CAL?

Ważne

Bez względu na to kto inicjuje CAL i odpowiada za organizację CAL, czy jest to organizacja pozarządowa, czy osoba zatrudniona w formie animatora lub animatorki w strukturach samorządu, musi ona posiadać lub zdobyć zaufanie i zakorzenienie wśród społeczności, w której funkcjonuje CAL.

Zaleca się, aby przed utworzeniem CAL, który będzie prowadzony w formie stałej, pierwsza próba jego utworzenia miała charakter pilotażu, pozwalającego na przetestowanie tego czy organizacja lub osoba fizyczna organizująca CAL podoła temu zadaniu oraz czy społeczność ją zaakceptuje.

Po odbyciu okresu pilotażu zaleca się zlecenie lub powierzanie zadania realizacji CAL w formule długookresowej, która zapewni stabilność kadr i pozwoli na wypracowanie pozytywnych rezultatów działania CAL.

Jakie działania prowadzi CAL?

Ze względu na charakter działalności CAL, nakierowany na rozwój oferty zajęć i wydarzeń społecznych, integrację społeczności lokalnej, a także wspieranie oddolnych inicjatyw, zdecydowana większość realizowanych działań koncentruje się wokół wydarzeń o charakterze takim jak:

- działania aktywizujące i integrujące, na przykład spotkania, konkursy, wymiana przedmiotów,
- animujące, edukacyjne, kulturalne, artystyczne na przykład koncerty, wykłady, warsztaty, szkolenia, wystawy, zajęcia z rękodzieła,
- poradnicze, międzykulturowe, wspierające na przykład poradnictwo psychologiczne, kręgi kobiet i mężczyzn, zajęcia językowe,
- animowanie osób oraz wspieranie ich merytoryczne i organizacyjne do podejmowania oddolnych inicjatyw, w tym mentoring, spotkania sieciujące, wspieranie zbiórek i akcji,
- działania dotyczące profilaktyki i przeciwdziałania uzależnieniom, na przykład warsztaty kompetencyjne, arteterapia,
- działania animujące lub sprzyjające powstawaniu partnerstw lokalnych,
- prowadzenie wydarzeń plenerowych, koncertów, happeningów, dożynek, imprez istotnych dla lokalnej społeczności.

Odbiorcą działalności CAL może być w zasadzie każda mieszkanka i mieszkaniec danej społeczności.

CAL i partnerstwa

W miejscowościach wiejskich bardzo często liczba działających instytucji, organizacji i podmiotów gospodarczych jest niewielka, co może wynikać ze specyfiki danej wsi. Jednakże tworząc CAL w strukturach miejscowości wiejskich, trzeba mieć na uwadze szeroki horyzont potencjalnych partnerów współpracy, do których można zaliczyć zarówno:

- **instytucje publiczne** takie jak przedszkola, szkoły, biblioteki, instytucje kultury, ośrodki pomocy społecznej oraz inne jednostki samorządowe, Radnych, Sołtysów i Radę Sołecką, a także jednostki powiatowe,
- **organizacje społeczne** w tym liderów społecznych formalnych i nieformalnych, grupy aktywnych mieszkańców i mieszkanki, koła gospodyń wiejskich, kluby sportowe, ochotnicze straże pożarne, organizacje pozarządowe i podmioty ekonomii społecznej działające na poziomie lokalnym i ponadlokalnym, a także Lokalne Grupy Działania czy Lokalne Grupy Rybackie,
- **podmioty gospodarcze** lokalne i ponadlokalne firmy, sklepy, lokale gastronomiczne a także organizacje kościelne i związki wyznaniowe, czy organizacje rolnicze.

Finansowanie CAL

Działania CAL skierowane są w szczególności na wspieranie aktywności mieszkanek i mieszkańców, ale także są odpowiedzią na deficyty oferty rozrywkowej, edukacyjnej i integracyjnej gminy. **Dlatego finansowania działalności CAL nie powinno się postrzegać wyłącznie przez pryzmat kosztu w budżecie gminy, ale także jako formę inwestycji w zabezpieczenie potrzeb mieszkańców i imieszkanki i przeciwdziałanie ich wykluczeniu oraz marginalizacji.**

Rekomenduje się, aby CALe mogły korzystać z montażu finansowego obejmującego między innymi:

- **Środki publiczne** w tym: dotacje, finansowanie lub współfinansowanie przekazywane przez instytucje kultury lub pomocy społecznej, środki na rewitalizację, fundusz sołecki, środki rządowe bądź samorządu województwa, środki na rozwój obszarów wiejskich i tym podobne.
- **Środki prywatne takie jak:** darowizny instytucjonalne lub wpłaty od mieszkanek i mieszkańców, działalność odpłatna, kiermasze, aukcje, najem lokali lub powierzchni na terenie obiektu, w którym zlokalizowany jest CAL (tylko w przypadku lokalu poza zasobem gminnym).

Wdrożenie mechanizmu montażu finansowego CAL, pozwoli nie tylko na zwiększenie zakresu realizowanych przez CAL działań, ale może przyczynić się także do przynajmniej częściowego uniezależnienia od środków samorządowych.

Promocja CAL

Skuteczna promocja CAL to jedno z kluczowych zadań, które wpływa na postrzeganie jego działalności, ale także pozwala pozyskać odpowiednią liczbę odbiorców i odbiorczyń działań oraz skłonić potencjalnych inicjatorów i inicjatorki przedsięwzięć, do włączenia się w działania CAL. Wśród najczęściej wykorzystywanych kanałów promocji CAL zaliczają się:

- **Profile społecznościowe,**
- **Informacje przekazywane ustnie,**
- **Strona internetowa,**
- **Newsletter CAL,**
- **Plakaty wywieszane w lokalnych sklepach, witrynach CAL.**

Z doświadczeń CAL wynika, że warunkiem dużego zainteresowania profilem społecznościowym, który jest jednym z podstawowych narzędzi promocji CAL, jest wysoka aktywność CAL w umieszczaniu postów, wysoka jakość zamieszczanych informacji i zdjęć, materiałów oraz udział w dyskusjach toczonych na forum.

Lokal na działalność CAL

Rekomendowanym rozwiązaniem w ramach Modelu dla gmin wiejskich, jest przeznaczenie na działalność CAL lokalu znajdującego się w dyspozycji gminy. W przypadku gmin wiejskich, do lokali tych można zaliczyć w szczególności świetlice wiejskie, lub inne obiekty dostępne w miejscowościach, w których organizowane będą CAL.

Jednocześnie zaleca się, aby:

1. Lokal znajdował się w „centrum miejscowości”, by łatwo było do niego trafić, był widoczny i identyfikowalny przez mieszkańki i mieszkańców.
2. Bez względu na to w jakim obiekcie znajduje się lokal, powinien on spełniać warunki dostępności dla osób z niepełnosprawnością, w tym nie posiadać barier architektonicznych, w miarę możliwości być umiejscowiony na parterze lub posiadać dostęp za pomocą windy.
3. Warto, aby lokal zapewniał dobry dostęp do światła dziennego, miał możliwość wietrzenia i wyposażony był w odpowiednie rozwiązania grzewcze.
4. Zaleca się, aby lokal nie był lokalem współdzielonym z innymi instytucjami, lub by miał dostęp do osobnych sal, które będą należały wyłącznie do dyspozycji CAL.
5. Zaleca się, aby lokal, w którym funkcjonuje CAL posiadał odrębne liczniki na wszystkie media lub podliczniki, aby mógł być rozliczany osobno.
6. Lokal czy obiekt, w którym funkcjonuje CAL powinien spełniać wszystkie wymagania techniczne, bhp i przeciwpożarowe wynikające z przepisów prawa, a także w miarę możliwości powinien być to obiekt, który nie generuje nadmiernych kosztów eksploatacji oraz konieczności częstych napraw.
7. W miarę możliwości zaleca się, aby CAL zlokalizowany był w obiekcie posiadającym albo bezpośredni dostęp do przestrzeni otwartych (zieleni), na terenie których można prowadzić zajęcia plenerowe, albo aby był usytuowany w niewielkiej odległości od nich.

Lokal na działalność CAL

Zaleca się także, aby lokal CAL posiadał minimum około 100 m², w tym posiadał minimum dwa pomieszczenia do prowadzenia dwóch różnych spotkań jednocześnie. Rekomenduje się, aby CAL dysponował minimum obiektem posiadającym zasoby takie jak:

- Jedna duża sala, wielofunkcyjna do spotkań w dużym gronie, w sali możliwość spotkań konsultacyjnych, zajęcia ruchowe, zajęcia plastyczne, spotkania chóru i tym podobne.
- Jedna mała sala lub ściana mobilna do wydzielenia przestrzeni z dużej sali, w sali głównie spotkania w mniejszym gronie, możliwość spotkania małych grup dyskusyjnych, spotkania z psychologiem, porady, zajęcia plastyczne dla dzieci i tym podobne.
- Możliwość wydzielenia strefy biurowej (na przykład w dużej sali).
- Toaleta ogólna lub dwie toalety, w tym jedna dostosowana do osób z niepełnosprawnością.
- Aneks kuchenny wyposażony w zlewozmywak, półkę na naczynia, czajnik, ekspres do kawy, mikrofalówkę.

Sieć CAL

Sieć CAL to rozwiązanie, którego celem jest wspieranie funkcjonowania i wymiana doświadczeń CAL. Sieć służyć może koordynacji zadań realizowanych wspólnie przez CAL w danej gminie, czy jej szerszym otoczeniu a także sprzyjać współpracy CAL i jednostek gminnych oraz partnerów społecznych włączonych działania na rzecz społeczności lokalnych. Zaleca się, aby Sieć CAL tworzona była w gminach, w których funkcjonują co najmniej dwa lub trzy CALe.

Sieć może w swojej działalności koncentrować się między innymi na:

- tworzeniu i rozwijaniu dobrych praktyk pracy ze społecznością lokalną,
- rozwiązywać bieżące problemy i zagadnienia dotyczące działania CAL w gminie,
- sprzyjać rozwijaniu współpracy pomiędzy operatorami CAL oraz partnerami pracującymi ze społecznością lokalną,
- popularyzacji Modelu wśród przedstawicieli i przedstawicielek sektora organizacji pozarządowych,
- wzmacniać procesy konsultacji programów i narzędzi gminnych skierowanych do społeczności lokalnej,
- wspierać współpracę z jednostkami gminnymi realizującymi zadania na rzecz społeczności lokalnych.

Udział w Sieci nie musi być obligatoryjny, tak jak i jej funkcjonowanie. Warto jednak pamiętać o tym, że sieciowanie CAL może sprzyjać wzmacnianiu ich potencjału oraz wspieraniu potencjału społeczności lokalnych.

Podsumowanie

Opisywane w Modelu Centra Aktywności Lokalnej to instytucje, które tworzone są w celu wzmacniania potencjału społeczności lokalnych oraz rozwiązywania problemu dostępu do usług integracyjnych, rozrywkowych, kulturalnych oraz edukacyjnych na terenie gmin wiejskich. CALe nie tylko dostarczają, ale przede wszystkim tworzą i współtworzą usługi społeczne, które oparte są o dobrowolność, oddolność, partnerstwo i zaangażowanie mieszkańców i mieszkanki oraz podmiotów działających na terenie gminy.

Jakie zatem kroki należy mieć na uwadze powołując CAL?

Będąc organizacją pozarządową

1. Warto, aby organizacja podjęła starania o przekonanie władz gminy do zorganizowania CAL na jej terenie oraz przedstawiła koncepcję funkcjonowania CAL jako nowego typu jednostki. W Polsce nadal brakuje przykładów działalności CAL na terenach wiejskich, co stanowi jedną z istotnych barier w popularyzacji tego rozwiązania.
2. Organizacja tworząca CAL powinna być organizacją zakorzenioną lokalnie. Powinna posiadać rozwiniętą sieć kontaktów na danym terenie, odznaczać się zaufaniem społeczności oraz posiadać doświadczenie we współpracy w ramach działań na rzecz lokalnej społeczności.

Podsumowanie

3. Przed zainicjowaniem działalności CAL, warto mieć dobrze przeprowadzoną analizę potrzeb lokalnych, znać strukturę ludności, rozpoznać potencjalnych partnerów lokalnych i wstępnie określić koncepcję programu działań CAL.

Należy spróbować uzyskać odpowiedzi na pytania takie jak: **czym ma się zajmować CAL** (jakie ma prowadzić działania), **kto ma prowadzić jego działania** (doświadczenie i kadry organizacji, zdolność do realizacji zadań ze środków publicznych), **dla kogo prowadzić działania** (jaki jest charakter społeczności lokalnej, jakie ma potrzeby), **z kim prowadzić działania** (partnerzy współpracy), **jak można sfinansować jego działalność**, **gdzie ma znajdować się lokal CAL**, **jak zapewnić stabilność funkcjonowania**.

4. Należy nawiązać współpracę z gminą, w celu pozyskania lokalu na działalność CAL oraz dofinansowania na jego funkcjonowanie.
5. Warto przygotować wstępną koncepcję działań CAL, która pozwoli na prowadzenie regularnych działań na początku funkcjonowania. Działania CAL należy poddawać okresowej aktualizacji i uzupełnieniu o potrzeby i pomysły wyływające od mieszkanki i mieszkańców i partnerów lokalnych.

Podsumowanie

6. Należy zadbać o odpowiednią promocję działań, tak aby mieszkańcy i mieszkanki gminy i partnerzy na bieżąco mogli sprawdzać program działań CAL, korzystać z jego oferty i ją współtworzyć.
7. Należy zadbać o utrzymywanie i nawiązywanie nowych kontaktów, tworzenie partnerstw i porozumień, gromadzenie propozycji i pomysłów działań, animowanie i angażowanie mieszkanki i mieszkańców we współtworzenie oferty CAL.
8. Należy szukać nowych pomysłów na działania CAL, ale także na zapewnienie stałości finansowania CAL. Zadbać o montaż finansowy i stabilność zatrudnienia kadry.
9. Należy dzielić się pomysłami, inspirować i wymieniać doświadczeniami z innymi CALami. Nie tylko na poziomie lokalnym, ale także z innymi CAL funkcjonującymi poza terenem gminy.

Podsumowanie

Będąc jednostką samorządu terytorialnego

1. Organizując CAL z pozycji samorządu terytorialnego, należy albo zlecić działanie to lokalnej organizacji pozarządowej, albo w przypadku braku odpowiedniego podmiotu, zaangażować w ten proces osoby wywodzące się z danej miejscowości, w której tworzony będzie CAL. Osoby te mogą stać się organizatorami CAL, w oparciu o zatrudnienie w formie umowy o pracę lub umowy zlecenie zawartej albo z urzędem gminy, albo na przykład z ośrodkiem kultury.
2. Należy pamiętać, że w przypadku zlecenia zorganizowania CALu organizacji pozarządowej, musi ona być organizacją lokalną, najlepiej z doświadczeniem w realizacji zadań publicznych na terenie miejscowości na której utworzony ma zostać CAL.
3. Tworząc CAL na terenie gminy, warto wykorzystać istniejącą infrastrukturę lokalową. Podstawowym obiektem, może być świetlica wiejska lub inny lokal znajdujący się w dyspozycji gminy.
4. Należy zaplanować odpowiedni budżet, nie tylko na utrzymanie lokalu, lecz także dofinansowanie działań oraz zakup odpowiedniego wyposażenia. A w przyszłości na powoływanie kolejnych CALi.

Podsumowanie

5. Lokal, w którym prowadzone mają być działania CAL powinien być odpowiednio przygotowany. Ważne, aby był to lokal łatwo dostępny, w centrum miejscowości, w której organizowany jest CAL i dostosowany do osób z niepełnosprawnością.
6. Przed powołaniem CAL konieczna jest diagnoza potrzeb lokalnej społeczności oraz wypracowanie wstępnej oferty działań, rozpoznanie potencjalnych partnerów lokalnych oraz zasobów otoczenia. W tym celu można wykorzystać diagnozy zlecone odrębnymi zadaniami lokalnej organizacji pozarządowej lub badania prowadzone na potrzeby utworzenia innych jednostek, na przykład CUS, lub analizy prowadzone na potrzeby opracowania strategii rozwoju sołectw.
7. Docelowo CAL powinien prowadzić regularne działania, w zróżnicowanych godzinach, obejmując także weekendy. Stałe działania CAL pozwolą przyzwyczaić mieszkańki i mieszkańców do jego oferty oraz przyczynią się do wypracowania zwyczaju odwiedzania CAL. Formuła działań musi jednak wynikać z realnego zapotrzebowania na działania poprzedzone analizą oczekiwań danej społeczności.
8. CAL powinien poddawać się okresowej ewaluacji, służącej poprawie i udoskonalaniu oferty, stosowanych metod pracy, współpracy z partnerami, rozbudowie oferty i jej modyfikacji.
9. Koniecznym jest dbanie o dobre relacje z otoczeniem społecznym oraz odpowiednie informowanie o realizowanych działaniach CAL, oparte o szeroki zestaw kanałów komunikacji.

DZIĘKUJĘ PAŃSTWU
ZA UWAGĘ

WWW.DELTAPARTNER.EU